

ACAD. MIRCEA BOLOGA: „AMINTIRI ȘI SPERANȚE”

Profit de posibilitatea de a-mi exprima sentimentele de mândrie și dragoste față de satul natal Parcova și față de parcoveni. S-au împlinit 463 de ani de la înființarea satului și este semnificativ faptul că sărbătorim această dată în noiembrie, sfârșitul toamnei, anotimpul cel mai bogat și agreabil cum sunt și sătenii mei – binevoitori, harnici, ospitalieri și oameni de omenie.

Parcova este un sat ca multe altele și totuși, sunt convins, se distinge printr-o frumusețe aparte. E și firesc, pentru fiecare din noi baștina sa – patria mică – este cea mai scumpă, de ea fiind legate visele și speranțele din anii de copilărie.

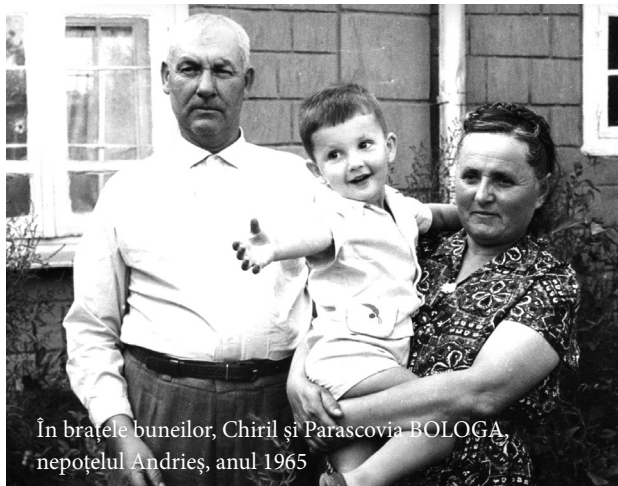
Făcând un mic excurs în copilărie, aș spune că la marginea satului ne întâlnea un pod de lemn și o moară, în apropierea căreia își lua începutul vestita carieră de piatră. Mai aproape de sat exista un parc cu copaci înalți și rămușori, cu brazi veșnic vii, sădiți de elevi cu participarea părinților mei, Chiril și Parascovia Bologa, foști învățători în Parcova, care, pe parcursul vieții, au educat mai multe generații de copii. Fără să exagerez, satul Parcova impresionează prin împrejurimile sale, cu văile și povârnișurile, grădinile cu copaci fructiferi de toate soiurile, cu cotiturile de drumuri, casele noi frumoase și îngrijite, înconjurate de ogrăzi cu diverse acareturi și alte atribute specifice timpului.

Casa părintească se afla în cealaltă parte de sat – era o casă bătrânească, dar bine îngrijită, cu copaci de stejar și arbuști de iasomie, alături de ea fiind și o florărie. Pe la colțul ogrăzii își ducea apele Ciuhurul. Cunoșteam fiecare pietricică de pe malurile lui.

Copiii din Parcova au crescut pe malul Ciuhurului, unde organizau cele mai năzbătioase jocuri. Printre ei a fost și astăzi binecunoscutul Dumitru Fusu. Formarea sa se datorează și mamei mele, care pe atunci era conducătoare a cercului dramatic din școală. Vor trece ani și Dumitru va ajunge vestit actor, pictor și regizor.

De fapt, de pe băncile școlii din Parcova au pornit pe calea vieții sute de tineri și tinere, care au îmbrățișat cele mai diverse profesii, mulți absolvenți ai școlii fiind cunoscuți în prezent atât în republica noastră, cât și peste hotarele ei. Îmi amintesc de anul 1948, când 3 băieți absolvenți ai școlii din Parcova, împreună cu părinții plecam la Edineț, unde trebuia să ne prelungim studiile. La marginea satului am început să plângem. Și acuma, după atâția ani aș crede, îmi curgeau lacrimile ca niciodată, despărțindu-mă de casa părintească, de satul natal. Mă îndepărtam, dar numai geografic. În suflet se înfiripa o presimțire că din acest moment se începe o distanțare dintre mine și tot ce mă lega de satul natal.

În cimitirul satului odihnesc rămășițele pământești ale mamei cu care am fost împreună în ultimele clipe de viață, ea spunându-mi că are sufletul împăcat pentru că și-a făcut cinstitoria, educând copiii satului. Nu întâmplător absolvenții școlii la întrunirile lor amintesc de învățătoarea și conducătoarea lor de clasă, Parascovia Bologa, ca de o dulce mamă, mama mea.

În brațele bunelor, Chiril și Parascovia BOLOGA, nepoțelul Andrieș, anul 1965

Și în ansamblul numeroaselor amintiri, întrebări și răspunsuri, a unei retrospective de-a lungul anilor, probabil, n-ar fi de prisos să mă refer la unele constatări. În cele ce mă privește, în 1951 am absolvit școala medie din Edineț, în 1956 – Universitatea de Stat din Moldova, în 1961 – doctorantura la Moscova, unde am susținut teza de doctor în științe tehnice. În 1973 am devenit doctor habilitat, apoi profesor (1976), membru corespondent (1978) și membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (1993). În 1979 am ajuns în fruntea Institutului de Fizică Aplicată al AȘM, rezultatele căruia sunt bine cunoscute în țară și peste hotarele ei.

Totdeauna la răscruci, în pragul evenimentelor, mă reîntorc imaginar în satul natal, mă văd alături de foștii învățători, în livada din ograda școlii, sădită de noi, absolvenții clasei a șaptea – promoția anului 1948.

Îmi amintesc un caz. În fața unui auditoriu reprezentativ trebuia să vorbescă un lector cunoscut, dar se îmbolnăvise. I s-a propus să facă acest lucru altui specialist, care a fost ascultat cu multă atenție. Organizatorii întrunirii au rămas surprinși și l-au întrebat cum de a reușit să aibă succes fără pregătire specială. Specialistul a răspuns că pentru o așa întrunire s-a pregătit toată viața.

Nu știu, cât de bine și de complet voi fi în stare să răspund la unele întrebări, dar răspunsurile vor reflecta conținutul și esența vieții.

Cred că nu voi depăși realitatea dacă afirm că școlile de fizicieni din Moldova sunt cunoscute în lume, că studiile în domeniul fizicii și tehnicii au direcții bine determinate. Un rol decisiv în stabilirea lor au avut-o specialiștii din anii 1950, mulți dintre care, din nefericire, nu mai sunt printre noi, dar ei s-au repetat în discipolii lor. Un lucru enorm, de exemplu, efectuează specialiștii de la Institutul de Fizică Aplicată al AȘM, direcțiile principale de activitate ale căruia sunt:

- cercetări experimentale și teoretice ale structurii și proprietăților fizice ale mediilor condensate (materiale compuse cristaline și amorfe dielectrice, semiconductoare, semimetale și supraconductori) sub influența diferitor

factori externi în scopul elaborării principiilor de creare a aparatelor micro și optoelectronice;

- formarea bazelor științifice de utilizare a electricității în procesele de transfer pentru a intensifica schimbul de căldură și masă, a obține învelișuri cu proprietăți fizico-chimice programate și a elabora tehnologii electrofizice avansate.

În afară de domeniul fizicii corpului solid și semiconductoarelor s-au realizat lucrări în vederea studierii posibilităților noi de utilizare a electricității, inițiate de academicianul Boris Lazarenco.

În paralel cu studiile prelucrării electrice a materialelor prin scânteie, procedeu care a căpătat o largă aplicare în industrie, au luat start și cercetările sistematice ale proceselor de transfer de căldură și masă la acțiuni electrice, care s-au dovedit a fi de perspectivă, în special, sub aspect aplicativ.

În Institut există școli științifice cunoscute în țară și peste hotare. El dispune de o bază experimentală de producție modernă. Din anul 1965 apare revista *Elektronnaiia obrabotka materialov*, care este tradusă în limba engleză și reeditată în SUA. O atenție mare se acordă pregătirii doctoranzilor și postdoctoranzilor. În acest scop au fost constituite consilii specializate pentru susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat. Din 1992, în cadrul Institutului funcționează 5 centre științifice. Rezultatele activității colaboratorilor științifici de la Institut au fost implementate în diverse domenii ale industriei și agriculturii, în medicină; au fost construite diverse aparate și dispozitive, perfecționate și elaborate electrotehnologii avansate.

Mulți dintre colegi și-au făcut doctorantura și postdoctorantura în centrele științifice de prestigiu din Rusia, Ucraina, Belarus ș.a., au participat la diverse foruri internaționale, au fost membri ai comitetelor organizatorice. Institutul nostru a organizat o serie de întruniri și conferințe internaționale, care au jucat un rol important în determinarea direcțiilor prioritare de cercetare și au contribuit la propagarea realizărilor noastre.

Activitatea mea științifică își are începutul în anii studiilor la universitate, unde am obținut cunoștințe profunde în domeniul electrofizicii, apoi doctorantura la Institutul de Energetică „G. M. Krjijanovski” din Moscova, specializându-mă în domeniul termofizicii – Institut renumit printr-o pleiadă de savanți și practicieni vestiți în lume. Și, desigur, este o mare responsabilitate de a susține examene în fața autorilor de manuale și monografii, care nu și-au pierdut valoarea nici până azi și probabil încă vor servi mult timp și nu numai pentru o generație de specialiști. Sunt recunoscător sorții că am avut parte de profesori dotați și am fost alături de oameni talentați și

modești. În ce privește susținerea tezei de doctor, apoi și de doctor habilitat, le sunt recunoscător colegilor mei, alături de care am lucrat în același laborator, făcând invenții, elaborând idei și publicând materiale științifice.

La finele anilor 1980 mă aflam împreună cu un doctorand la Moscova, unde întâmplător m-am întâlnit cu un fost colaborator al Institutului de Energetică, care la timpul respectiv era membru al Comisiei Superioare de Atestare. Dumnealui semnalase că tezele de doctor, elaborate în cadrul școlii științifice de termofizică din Chișinău, se remarcă prin calitate și actualitate, ce permite să nu fie transmise oponenților „incognito”. Desigur, această afirmație m-a surprins plăcut, fiind încurajatoare și pentru doctorandul care mă însoțea. Pe parcursul a circa patru decenii în Institutul nostru și-au perfecționat cunoștințele mai mulți absolvenți ai instituțiilor de învățământ superior, acumulând și formându-și experiența de muncă științifică, de cercetători. Mulți din ei în prezent sunt responsabili de colective științifice și de catedre, activează la întreprinderi prestigioase din diferite ramuri ale industriei, totdeauna exprimându-și recunoștința față de Institutul de Fizică Aplicată.

Grație colectivului laboratorului au fost crescute cadre care au interese științifice comune, s-a constituit o școală științifică în domeniul termoelectrofizicii recunoscută în lume. Aceasta o confirmă și lucrările publicate în cele mai prestigioase ediții științifice, materialele luate în discuție la diferite foruri internaționale, numărul brevetelor și patențelor, monografiile editate și înalt apreciate, cele peste 50 de teze de doctor și de doctor habilitat realizate în cadrul laboratorului nostru.

Am doi copii cu care mă mândresc mult. Recunosc, cel mai mare merit în educația lor îi revine soției, care i-a făcut să fie onești, buni, compătimitori.

Primul fiu a absolvit școala cu medalie de aur, cu mențiune Universitatea Tehnică din Moldova, a susținut teza de doctor în termenele stabilite. Acum activează cu succes în domeniul tehnologiilor electronice. Este doctor habilitat, autor a peste 160 de lucrări științifice, brevete și patente, a participat la peste 50 de conferințe științifice naționale și internaționale. Ne-a îmbogățit cu o nepoțică și un nepoțel. Al doilea fecior, fiind student, manifesta interes

Festivitate la Institutul de Fizică Aplicată al AȘM, anul 1982

față de ce făcea fratele mai mare. Mă bucuram că ei discutau cu pasiune, analizau, propuneau diverse soluții tehnice și tehnologice. A absolvit cu diplomă de licență Universitatea Tehnică din Moldova, apoi și-a făcut doctorantura la Institutul de Energetică al AȘM, a susținut teza de doctor și acum activează în domeniul electro- și termofizicii sistemelor binare electrizate. Ne-a îmbogățit și el cu un nepoțel și este semnificativ – Mircea Bologna cel Mic.

Vreau să menționez că o năzuință, dorință caracteristică tuturor părinților, mai ales oamenilor în vârstă, este ca odraslele lor să devină oameni buni. Eram fericit că tatăl meu, profesor cu o vechime de muncă de o jumătate de veac, îi iubea peste măsură pe nepoți. Îi plăcea mult să se ocupe de educația lor, aceasta producându-i o mare satisfacție. Nepoții așa și l-au reținut în minte pe bunel.

În general viața de familie a decurs normal și pentru aceasta îi sunt recunoscător soției, care este o mamă și o gospodină bună. Purtând și grijile familiei a reușit să devină doctor în chimie. Este autoare a peste 300 de lucrări științifice, laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova.

Exemplele părinților au influențat mult asupra formării copiilor, care permanent manifestau interes față de preocupările noastre. Resimt acest sentiment și este o adevărată fericire. Aș mai sublinia că feciorii muncesc cu mare satisfacție, sârguință și insistență la pământ, astfel pot prețui la justa valoare semnificația muncii pline de abnegație a plugarului.

Tot ce am realizat de-a lungul anilor – publicații științifice, monografii, brevete și patente, elaborări tehnice și tehnologice – este un rezultat al unei munci asidue timp de circa cinci decenii, începute în anii de studenție. Am avut nenumărate nopți nedormite (prefer să lucrez cu mult înainte de cântatul cucoșilor), am lucrat în zilele de odihnă și la sărbători, în timpul concediilor, deoarece domeniile în care am activat necesitau eforturi susținute, dăruire de sine, muncă plină de abnegație, constructivă. Dar cred că atât eu, cât și colegii care fac parte din generația mea ar trebui să facem întreruperi, să ne mai odihnim, dacă aceasta este posibil, întrucât munca a devenit o deprindere fără de care viața e imposibilă.

Trecut-au ani, spre marea mea fericire am rămas devotați muncii și datoriei profesionale, care constituie prezentul și perspectiva, bogăția și speranțele noastre. Nădăjduiesc că tot ce au realizat cei din generația noastră va fi apreciat la justa valoare de tinerii specialiști care vor continua ceea ce am început sau s-a întrerupt și activitatea noastră se va bucura de o dezvoltare ascendentă.

Revista Elektronnaia obrabotka materialov este încă un copil, care s-a născut în anul 1965. L-am crescut cu greu, inițial în calitate de redactor-șef adjunct, iar din

1979 – de redactor-șef. Nu există copac în curte sub care dis-de-diminează nu aș fi lucrat asupra revistei. Apoi și colectivul de autori s-a lărgit. Această revistă este unica de felul său în domeniile respective, ea fiind reeditată în SUA și citită în multe țări.

Ajuns la vârsta onorabilă a maturității, în ciuda tuturor incertitudinilor, la acest început al reînnoirii și speranțelor, privind activitatea academică, sesizăm mai deosebit că suntem călători ai timpului. Și ne putem mândri – de-a lungul anilor am rămas pe aceeași corabie – a științei academice. Din păcate, la răscruce de secole și milenii am parcurs timpuri furtunoase, neadecvate. Compatrioții și mai regretabil copiii noștri traversează paralele și meridiane în căutarea unei manifestări și a unei vieți mai moderne. Deci, și mai semnificativ este, că rămânem visători, devotați științei academice și profesionalismului pe care le-am considerat scopul și esența vieții.

Aceste viziuni și conștientizări inspiră un optimism motivat și ne încurajează în activitatea nobilă de cercetare. Vor trece ani, vom ajunge în Uniunea Europeană, Moldova binemeritat va deveni o perlă a Europei, se vor armoniza perseverențele, va crește prestigiul, în special, al activității științifice, iar pentru fiecare din noi satul natal, anii de școală, vacanțele și concediile, petrecute la vatra casei părintești, vor rămâne cele mai frumoase amintiri și, din păcate, acele timpuri s-au spulberat fulgerător.

Mă bucură faptul că am rămas cu o singură înscriere în carnetul de muncă – Academia de Științe a Moldovei. Sunt fericit că am rămas neclintit, cu o hotărâre nestrămutată în Institutul de Fizică Aplicată, în care am trecut toate funcțiile științifice și de conducere, renunțând de-a lungul vieții la numeroase propuneri și posturi atrăgătoare și chiar captivante.

Mă întreb, ce ar putea salva lumea și îmi dau bine seama că nu este ușor a răspunde la această întrebare. Mă bucur de succesele tuturor. Și cred că fericirea constă în faptul ca permanent să tinzi spre ceva. Frumusețea este trecătoare, dar ea va persista veșnic. Principalul este unitatea dintre frumusețe și esență.

Trăind cu gândul în ziua de mâine aspirăm la noi realizări, de asemenea să ne creștem copiii și să educăm făuritori ai unei noi vieți, să plantăm la direct și figurat parcurile și livezile viitorului, să dobândim noi cunoștințe, să elaborăm tehnologii avansate.

Să sperăm, că generațiile viitoare se vor întoarce cu fața spre baștină, spre locurile copilăriei, cum o facem și astăzi. La concret, ca și noi își vor exprima mândria față de sat și de săteni prin faptul că am fost și vom rămâne parcoveni.